

КРОКИ ДО ВІДРОДЖЕННЯ ГАЛУЗІ

ЯГОЛЬНИКО О.О.

**провідний науковий співробітник
ІБКЦБ НААН України**

За прогнозами Інституту аграрної економіки (ННЦ «Інститут аграрної економіки»), які озвучив завідувач відділення організації виробництва та земельних відносин інституту академік НААН Віктор Месель-Веселяк (сайт AgroNews), у 2017 році в Україні збережеться тенденція стабілізації сільськогосподарської галузі й очікується збільшення виробництва пшениці, жита, гречки, гороху, рису, ріпаку, картоплі, плодів та ягід.

Буряки, щоправда, в цьому списку не згадані, але є підстави, щоб і на них поширити оптимістичний прогноз.

По-перше, як повідомила прес-служба Міністерства аграрної політики та продовольства з посиланням на главу відомства Тараса Кутового, сезон 2016/2017 для цукрової галузі України за показниками врожайності - найкращий за останні 7 років.

По-друге, завдяки системній та злагодженій роботі виробничої ланки - від буряківників до переробників, українські аграрії виростили не тільки високий, але й якісний врожай коренеплодів. У 2016 році отримано 6,9 тонн цукру з одного гектару, що втричі більше, ніж, наприклад, у 2010 році, валовий збір цукрових буряків із площі 290 тис. га склав 13,2 млн тонн, тоді як у 2000 році таку ж кількість цукросировини було зібрано із площі у 747 тис. га. Рекордною в сезоні 2016 стала не тільки врожайність цукрових буряків - майже 50 т/га, а й отримано найкращі за роки незалежності показники цукристості - 17,65%.

По-третє, відвантажено рекордний обсяг цукру на експорт - 465,9 тисячі тонн. «Визначний момент попереднього року, - наголосив міністр, - збільшення у цукровій галузі всіх показників. Це великі показники, які фактично створюють передумови для подальшого зростання галузі. Для 2016 рік можна визначити як рік чіткої динаміки. На 25% до попереднього року збільшилися площі під цукровим буряком, на 30% - виробництво цукросировини, на 40% - виробництво цукру».

У 2017/2018 МР пріоритетними напрямками галузі, як і раніше, залишаються нарощування площ під буряками й поступове повернення втрачених позицій у структурі посівів, збільшення цукру першої категорії, частка якого у загальному виробництві має досягти 50%, зменшення собівартості виробництва

за рахунок мінімізації витрат на енергоносії. Зокрема, в 2017 році, як і прогнозували аналітики «Укрцукру», збільшено посівні площі під цукровими буряками (більш як на 10%). За сприятливих погодних умов це дасть змогу забезпечити підприємства достатньою кількістю сировини, аби отримати 2,2 млн т цукру, з яких 700 тис. т можна експортувати і, таким чином, встановити новий рекорд.

Позитиву додає й гарна динаміка на фондовому ринку Польщі акцій «Астарті», які за підсумками 2016 року продемонстрували потужне зростання (+ 105%).

На користь цієї тези й звітка про те, що цукровий гігант Pfeifer & Langen закрив угоду з придбання 6 цукрових заводів у Тернопільській області (Борщівський, Буцацький, Збаразький, Козівський, Лановецький та Хоросковський), що стали складовою ТзОВ «Радехівський цукор».

Pfeifer & Langen, як відомо, є великим європейським виробником цукру, що володіє активами (цукровими заводами) в Німеччині, Польщі, Румунії, Італії, Угорщині, Словенії, Чехії. І в Україні компанії донедавна належав один із найбільших виробників цукру в країні, а також найбільший виробник західного регіону і третій за обсягами виробництва гравець українського цукрового ринку, частка якого становить 12,4% - Радехівський цукровий завод (Львівська обл.) і ТОВ «Чортківський цукровий завод» (Тернопільська обл.).

Безумовно, прихід потужного інвестора змінить розстановку сил як в Західному регіоні, так і загалом в Україні і суттєво вплине на ринок. Можна з упевненістю сказати, що конкуренція за сировину й посіви цукрових буряків стане більш відчутною, отже, сприятиме покращенню ситуації в галузі, а також запускові вже в поточному сезоні деяких законсервованих заводів, які викупив «Радехівський цукор» (швидше за все це будуть Збаразький, Козівський та/чи Хоростківський).

Втім, зростання попиту на солодку продукцію в світі, збільшення кількості населення, ціни, ІТ-технології, вікова структура населення, тощо - не єдині фактори, що спонукають українських буряківників та цукровиробників нарощувати випуск продукції. Останнім часом з'явився ще один немаловажний пріоритетний стимул, що корегує узвичаєні стандарти та наш менталітет і формує новий алгоритм функціонування галузі - використання цукрових буряків не тільки для виробництва цукру, а й в якості сировини для переробки на альтернативні види енергії.

Власне, бурякоцукровий комплекс здавна був «козирною картою» України, але в останні два десятиріччя на нього насунулися кризові явища, розбалансованість, нестабільність, що призвели до значного скорочення площ посівів і спаду виробництва цукрових буряків, порушення сівозмін, закриття багатьох цукрових заводів, втрати робочих місць і зовнішніх ринків збуту продукції, зниження ефективності виробництва цукрових буряків та якості цукру, інших негативних чинників.

В останні роки ХХІ століття руйнація бурякоцукрового виробництва уповільнилася, точніше, призупинилася.

Досі теорія й практика галузі сповідували чи не єдиний магістральний напрям її діяльності - вирощування коренеплодів та отримання цукру. Віднедавна, завдяки копійчій праці науковців та виробників, цукрові буряки «розкрили» нові свої можливості й нині визнані в усьому світі як одна з найефективніших енергетичних культур, яку, включаючи побічні відходи (гичка, жом, меляса), з успіхом можна використовувати для промислового виробництва високооктанових добавок, біоетанолу, біогазу та органічних добрив. Отже, розвиваючи й далі класичний буряково-цукровий напрям галузі, наука й бізнес починають освоювати біоенергетичну «ціліну», щоб паралельно з виробництвом буряків та цукру розвивати на вже існуючій матеріальній базі (за рахунок більш повного використання коренеплодів) «букет» нових видів біоенергетичної продукції. Біомодернізація, безумовно, дасть можливість більш повно завантажити виробничі потужності й запустити механізми стабілізації сировинної бази та відкрити потужні джерела доходів, допоможе галузі повернути колишню славу після тривалої стагнації й кризових явищ, утримуватиме її «на хвилі».

До речі, на I Міжнародному конгресі для виробників та переробників цукрових буряків Sugar World 2017, який відбувся 28 лютого в Києві, виконавчий директор Міжнародної організації з цукру (ISO) Хосе Оріве також зробив досить оптимістичні прогнози щодо майбутнього української бурякоцукрової галузі. За інформацією ISO, світове споживання цукру постійно зростає приблизно на 3% в рік, найшвидше - в Африці та Азії. «Зростання виробництва цукру в Україні призведе до того, що ви станете ключовим гравцем і зможете компенсувати цей дефіцит», - сказав Оріве.

Отже, як кажуть: гарного врожаю тобі, Українська Бурякоцукрова Ниво, в 2017/2018 маркетинговому році!